

1 אף ידי חובת קידוש לא יצאו, כיון שאינם סועדים בבית הכנסת,
2 ולדעת שמואל צריך לקדש במקום הסעודה, כמבואר להלן, על
3 כן צריכים לקדש בביתם בשנית.
4 שואלת הגמרא על דברי רב: אלא לדעת רב, שיצא השומע ידי
5 חובתו בקידוש ששמע בבית הכנסת, למה ליה לקדושי בביתיה –
6 מפני מה צריך לחזור ולקדש בביתו. משיבה הגמרא: לכך חוזר
7 ומקדש בביתו, כדי להוציא ידי חובת קידוש את בניו ובנותיו
8 שלא שמעו קידוש בבית הכנסת.
9 שואלת הגמרא אף על דברי שמואל: ולדעת שמואל, מאחר שאין
10 הציבור יוצאים ידי חובתם במה שמקדשים בבית הכנסת, למה לי
11 לקדושי בני בנישתיא – מפני מה צריך לקדש בבית הכנסת. משיבה
12 הגמרא: לכך מקדשים בבית הכנסת כדי להפיק – להוציא את
13 האחרים ידי חובתן. דאכלו ושתו ונגו [ישנים] בני בנישתיא,
14 ועבורם הקידוש בבית הכנסת הוא במקום סעודתם.
15 מבאר הגמרא טעמו של שמואל, שאין יוצאים ידי חובה בקידוש
16 שבבית הכנסת: ואורא שמואל למעמיה – ודבר זה שאמר שמואל,
17 שאין יוצאים ידי חובת קידוש בקידוש שבבית הכנסת, לשיטתו
18 אמר, דאמר שמואל, אין מקיימים מצות קידוש אלא במקום
19 הסעודה, ואם קידש ולא אכל באותו מקום, לא יצא ידי חובת
20 קידוש.
21 הגמרא דנה כדעת שמואל: סבור מינה – מדברי שמואל שאתם
22 המקדשים בבית הכנסת ואוכלים בביתם לא יצאו ידי חובת קידוש
23 משום שאינו במקום סעודה, היו סבורים התלמידים בני הישיבה
24 ללמוד, הני מילי – שדברים אלו, שצריך לחזור ולקדש אם שינה
25 מקומו אחר הקידוש לסעוד במקום אחר, אינם אלא אם שינה
26 מקומו ועבר מבית קידוש בו לבית אחר לאכול בו, אבל אם עבר
27 במקום למקום בחד ביתא – בבית אחד, כגון שקידש בבית ועלה
28 לסעוד בעלייתו, לא צריך לחזור ולקדש, משום שנחשב כקידוש
29 במקום הסעודה. אמר להו רב ענן בר תחליפא לתלמידים, אין
30 הדבר כן, שהרי יומנין סגיאין הוה קאמנא קמיה דשמואל – פעמים
31 רבות הייתי עומד בשבת לפני שמואל, ובהגיע זמן הסעודה, נחית
32 מאורא לארעא – ירד מגג הבית לארץ ולמקום הסעודה, והדר
33 מקדש – ולאחר מכן קידש, משום שלדעתו נחשב שינוי מקום
34 אפילו ממקום למקום בבית אחד, ולכך לא קידש בגג הבית כיון
35 שלא היה במקום הסעודה.
36 מביאה הגמרא דעת אמוראים נוספים הסוברים כשמואל, שאין
37 קידוש אלא במקום סעודה: ואף רב הונא סבר שאין קידוש אלא
38 במקום סעודה. מביאה הגמרא מעשה להוכיח שכן דעת רב הונא:
39 דרב הונא קדיש, ואיתעקרא ליה שרגא – ואחר שקידש קודם
40 שאכל נפל נרו וכבה, ולא יכול היה לאכול שם בחשיכה, ויעלי
41 ליה למניה לבי נגניה דרבא בריה – והעלו לו כלי סעודתו לבית
42 חופת רבה בנו, דהוה שרגא – ששם בבית המשתה היו נרות
43 דולקים, וקדיש שם בשנית, ומעים מידי – ואכל שם דבר מה. אלא
44 קסבר – מוכח מכך שרב הונא קידש בשנית, שסובר, שאין קידוש
45 אלא במקום סעודה, ולכך לא יצא ידי חובתו בקידוש הראשון.
46 אמורא נוסף הסובר כן: ואף רבא סבר, שאין קידוש אלא במקום
47 סעודה. מוכיחה הגמרא שכן דעת רבא: דאמר אביי, כי הוינא בי
48 מר – כאשר הייתי בביתו של רבא, בי הוה מקדש – כאשר היה
49 מקדש בשבת, והיינו רוצים ללכת לבתינו, אמר לן מעימו מידי –

50 תאכלו כאן דבר מה, כדי שתצאו ידי חובתכם בקידוש שקידשתי,
51 דילמא אדאוליתו לאושפיזא מתעקרא לכו שרגא – שמא עד שתלכו
52 ותגיעו למקום אכסנייתכם יכבה שם הנר, ולא מקדש לכו – ולא
53 תוכלו לקדש ולאכול סעודתכם בבית האכילה שלכם משום שאין
54 דרך לאכול בלא נר, ואפילו לא תחששו לכך ותלכו לישון בלא
55 לאכול, ותהיו סבורים שיצאתם ידי חובת קידוש בקידוש
56 ששמעתם כאן, בקידושיא דרבא לא נפקיתו – בקידוש ששמעתם
57 כאן לא תצאו ידי חובתכם אם לא תטעמו כלום, משום דאין קידוש
58 אלא במקום סעודה.
59 מקשה הגמרא על דברי אביי: איני – האם נהג רבא כשמואל,
60 והאמר אביי, כל מילי דמר הוה עביד קרב – בכל דבריו של רבא,
61 בדברים שנחלקו רב ושמואל, היה נוהג כדעת רב, לבר מהני תלת
62 – חוץ משלושה דברים אלו, דעביד – שהיה נוהג בהם כשמואל,
63 ואלו הם: א. נחלקו רב ושמואל (מנחות מא:), אם מותר להתיר חוטי
64 ציצית הקשורים בטלית אחת על מנת לקשרם בטלית אחרת, רב
65 אוסר, ושמואל מתיר. ונהג רבא כדעת שמואל שמתירין חוטי
66 ציצית מפני אחד וקושרים אותם לנגד אחר. ב. נחלקו רב ושמואל
67 (שבת כב:), אם מותר להדליק נר חנוכה מנר חנוכה אחר, רב אוסר,
68 ושמואל מתיר. ואף בזה נהג רבא כדעת שמואל שדליקין מנר
69 לנר, ואינו צריך להדליק מנר שאינו של חנוכה. ג. עוד נחלקו רב
70 ושמואל (שם), לדעת רב הלכה כרבי יהודה (ביצה כג) שדבר שאינו
71 מתכוין אסור, כלומר, שאסור לעשות מלאכה מותרת אם על ידי
72 כך תיעשה מלאכה אסורה אף שאינו מתכוין למלאכה האסורה,
73 ואילו לדעת שמואל הלכה כרבי שמעון (שם) שמתיר. ואף בזה נהג
74 רבא כשמואל שהלכה כרבי שמעון בגיריה שמותרת משום שאינו
75 מתכוין, דתניא, רבי שמעון אומר, גורר אדם מטה פסא וספסל על
76 גבי קרקע בשבת, אף אם על ידי כך נעשה חריץ בקרקע, וכלבד
77 שלא יתפזר לעשות חריץ, משום שסובר רבי שמעון שדבר שאינו
78 מתכוין מותר. ואם כן קשה, כיון שבכל דבריו נהג רבא כרב, מפני
79 מה הצריך קידוש במקום סעודה כשמואל.
80 מתרצת הגמרא: ביאור דברי אביי שרבה היה נוהג תמיד כרב,
81 הוא שדווקא בחומרי דרב הוה עביד – במקום שרב מחמיר היה
82 רבא נוהג כדעתו, לבד משלושת הדברים שהוזכרו לעיל שהיה
83 מיקל כשמואל, אבל פקולי דרב – במקום שרב מיקל לא הוה עביד
84 – לא היה נוהג כדעתו. וכיון שכאן רב מיקל לומר שאף אם קידש
85 שלא במקום סעודתו יצא ידי חובתו, לכך היה רבא נוהג להחמיר
86 כשמואל.
87 חוזרת הגמרא לענין השומעים קידוש בבית הכנסת, ומביאה דעה
88 נוספת: ורבי יוחנן אמר, השומעים קידוש בבית הכנסת, יצאו ידי
89 חובתם כרב, ואף ידי ברכת הנין נמי יצאו, אם שתו מן היין בבית
90 הכנסת, ואם רוצים לשתות יין בביתם אינם צריכים לברך עליו
91 בשנית, שכיון שדעתם לשתות בביתם, אין יציאתם מבית הכנסת
92 נחשבת היסח הדעת.
93 מבאר הגמרא את טעם רבי יוחנן, שיצאו ידי ברכת היין: ואורא
94 רבי יוחנן למעמיה – ודבר זה שאמר רבי יוחנן, שאף ידי ברכת היין
95 יצאו, לשיטתו אמר זאת, דאמר רבי הנין בר אביי אמר רבי פדת
96 אמר רבי יוחנן, אחד שינוי יין – דין אחד הוא אם שינה את היין,
97 כגון שבירך על יין מחבית אחת ושתה, ואחר כך הביאו לפניו יין
98 מחבית אחרת שטעמו שונה, ורוצה לשתות ממנו,

עליהם ברכה אחרונה דווקא במקום שאכלם, כגון שבעת המינים, והוא משום שיש להם ברכה אחרונה חשובה לעצמם, ברכת מעין שלש, אם אכלם ושינה את מקומו קודם שבירך ברכה אחרונה ורוצה לאכול במקום השני, אין צריך לברך ברכה ראשונה בשנית. מאי מעמא – מהו הטעם, משום דלכונתא קמא הדר – כיון שהלך לאכול במקום אחר ולא בירך ברכה אחרונה, מוכח שעל דעת קביעות סעודתו הראשונה הליך, ובכוונתו להמשיך סעודתו הראשונה במקום השני ולברך ברכה אחרונה על שתיקה, ועל כן אינו צריך לברך ברכה ראשונה בשנית.

ורב ששם אמר, אחי זה ואחי זה – בין דברים הטעונים ברכה לאחריהם במקומם, ובין דברים שאינם טעונים ברכה לאחריהם במקומם (שאינם משבעת המינים), אם שינה מקומו בתוך אכילתם ורוצה להמשיך לאכול, צריך לברך ברכה ראשונה בשנית.

מקשה הגמרא: מיתבי – הקשו בני הישיבה על דברי רבי יוחנן, שנינו בברייתא, אבל שינוי ממין יין אחד למין יין אחר אין ברכה ראשונה בשנית, אבל שינוי ממין יין אחד למין יין אחר אין ברכה ראשונה בשנית, ברכה ראשונה בשנית. הרי מפורש בברייתא כדעת רב ושמאל הסוברים שצריך לברך בשנית אחר שינוי מקום, וקשה על רבי יוחנן הסובר שאין מברכים בשנית אחר שינוי מקום.

אומרת הגמרא: תיובתא – לכאורה דבר זה הוא פירכא דרבי יוחנן – לדברי רבי יוחנן. מסיקה הגמרא: תיובתא – אכן פירכא היא, ונדהו דבריו.

הגמרא דנה בדיני שינוי מקום בברכות: תיב – (ישב) רב אידי בר אבין קמיה – (לפני) דרב חסדא, ותיב רב חסדא וקאמר – והיה אומר משמיה דרב הונא, הא דאמרת – המבואר בברייתא לעיל, ששינוי מקום בתוך אכילתו גורם שצריך לברך בשנית, לא שנו כן אלא כאשר שינה מקומו מבת לבית, אבל אם שינה מקומו ממקום למקום בבית אחד, כגון שבירך ואכל בבית ועלה לעליתו, לא – אינו צריך לברך בשנית. אמר ליה רב אידי בר אבין לרב חסדא, הכי תנינא ליה – כדברים אלו שנינו בברייתא דבי רב הונא – בברייתא השנויה בבית מדרשו של רב הונא, ואמרי ליה – ויש אומרים ששנינו כן בברייתא דבי רב הונא – בברייתא השנויה בבית מדרשו של רב הונא, כדבריך בשם רב הונא.

שואלת הגמרא: ואלא רב הונא מתנייתא קא משמע לן – וכי רב הונא מלמדנו דבר השנוי כבר בברייתא, ומה מוסיף הוא על דבריה. משיבה הגמרא: רב הונא מתנייתא לא שמייע ליה – רב הונא לא היה יודע ברייתא זו, ולכן אמר דבר השנוי כבר בברייתא.

הגמרא מביאה מחלוקת אמוראים, על אלו דברים צריך לחזור ולברך אחרי שינוי מקום: ותו תיב – (ושוב ישב) רב חסדא וקאמר משמיה דרב הונא, והיה אומר בשם עצמו, הא דאמרת – המבואר לעיל בברייתא ששינוי מקום בתוך אכילתו גורם שצריך לברך בשנית, לא אמרן – אין הדברים אמורים אלא בדרבים שצריך לעבור עליהם ברכה אחרונה דווקא במקום שאכלם, כגון מים ופירות, משום שאין להם ברכה אחרונה מיוחדת אלא ברכת בורא נפשות, ולכן כיון שאינו צריך לשוב למקום אכילתו כדי לברך, אם הלך למקום אחר אחרי שאכל נחשב שינוי המקום לגמר הסעודה, וכששוב אוכל הרי סעודה אחרת היא, וצריך לברך שם ברכה ראשונה בשנית. אבל דברים שצריך לברך ברכה לאחריהם במקומם – דברים שצריך לברך

עליהם ברכה אחרונה דווקא במקום שאכלם, כגון שבעת המינים, והוא משום שיש להם ברכה אחרונה חשובה לעצמם, ברכת מעין שלש, אם אכלם ושינה את מקומו קודם שבירך ברכה אחרונה ורוצה לאכול במקום השני, אין צריך לברך ברכה ראשונה בשנית. מאי מעמא – מהו הטעם, משום דלכונתא קמא הדר – כיון שהלך לאכול במקום אחר ולא בירך ברכה אחרונה, מוכח שעל דעת קביעות סעודתו הראשונה הליך, ובכוונתו להמשיך סעודתו הראשונה במקום השני ולברך ברכה אחרונה על שתיקה, ועל כן אינו צריך לברך ברכה ראשונה בשנית.

ורב ששם אמר, אחי זה ואחי זה – בין דברים הטעונים ברכה לאחריהם במקומם, ובין דברים שאינם טעונים ברכה לאחריהם במקומם (שאינם משבעת המינים), אם שינה מקומו בתוך אכילתם ורוצה להמשיך לאכול, צריך לברך ברכה ראשונה בשנית.

מקשה הגמרא: מיתבי – הקשו בני הישיבה על דברי רבי יוחנן, שנינו בברייתא, אבל שינוי ממין יין אחד למין יין אחר אין ברכה ראשונה בשנית, אבל שינוי ממין יין אחד למין יין אחר אין ברכה ראשונה בשנית, ברכה ראשונה בשנית. הרי מפורש בברייתא כדעת רב ושמאל הסוברים שצריך לברך בשנית אחר שינוי מקום, וקשה על רבי יוחנן הסובר שאין מברכים בשנית אחר שינוי מקום.

אומרת הגמרא: תיובתא – לכאורה דבר זה הוא פירכא דרבי יוחנן – לדברי רבי יוחנן. מסיקה הגמרא: תיובתא – אכן פירכא היא, ונדהו דבריו.

הגמרא דנה בדיני שינוי מקום בברכות: תיב – (ישב) רב אידי בר אבין קמיה – (לפני) דרב חסדא, ותיב רב חסדא וקאמר – והיה אומר משמיה דרב הונא, הא דאמרת – המבואר בברייתא לעיל, ששינוי מקום בתוך אכילתו גורם שצריך לברך בשנית, לא שנו כן אלא כאשר שינה מקומו מבת לבית, אבל אם שינה מקומו ממקום למקום בבית אחד, כגון שבירך ואכל בבית ועלה לעליתו, לא – אינו צריך לברך בשנית. אמר ליה רב אידי בר אבין לרב חסדא, הכי תנינא ליה – כדברים אלו שנינו בברייתא דבי רב הונא – בברייתא השנויה בבית מדרשו של רב הונא, ואמרי ליה – ויש אומרים ששנינו כן בברייתא דבי רב הונא – בברייתא השנויה בבית מדרשו של רב הונא, כדבריך בשם רב הונא.

שואלת הגמרא: ואלא רב הונא מתנייתא קא משמע לן – וכי רב הונא מלמדנו דבר השנוי כבר בברייתא, ומה מוסיף הוא על דבריה. משיבה הגמרא: רב הונא מתנייתא לא שמייע ליה – רב הונא לא היה יודע ברייתא זו, ולכן אמר דבר השנוי כבר בברייתא.

הגמרא מביאה מחלוקת אמוראים, על אלו דברים צריך לחזור ולברך אחרי שינוי מקום: ותו תיב – (ושוב ישב) רב חסדא וקאמר משמיה דרב הונא, והיה אומר בשם עצמו, הא דאמרת – המבואר לעיל בברייתא ששינוי מקום בתוך אכילתו גורם שצריך לברך בשנית, לא אמרן – אין הדברים אמורים אלא בדרבים שצריך לעבור עליהם ברכה אחרונה דווקא במקום שאכלם, כגון מים ופירות, משום שאין להם ברכה אחרונה מיוחדת אלא ברכת בורא נפשות, ולכן כיון שאינו צריך לשוב למקום אכילתו כדי לברך, אם הלך למקום אחר אחרי שאכל נחשב שינוי המקום לגמר הסעודה, וכששוב אוכל הרי סעודה אחרת היא, וצריך לברך שם ברכה ראשונה בשנית. אבל דברים שצריך לברך ברכה לאחריהם במקומם – דברים שצריך לברך

המשך מעמוד טו

מכתב כללי

ולהעיר שלמרות שבדרך כלל עשיית חשבון-צדק בנפשו של אדם ו"סך הכל" וכו' מתאימה להיות בהתבודדות בינו לבין עצמו – הרי במקרה זה – כדאי דוקא שהדבר ייעשה בהתאסף רבים יחדיו, שאז יש לזה גם התוקף המיוחד של החלטות הצבור וזכות הצבור, כמוסבר בהרחבה בקונטרס "החלצו מכם אנשים", ולעשותו אכן באופן שכל אחד יהיה יהודי של "החלצו מאתכם", איש או אשה, ומתוך התוועדות – ויעשו כולם אגודה אחת לעשות רצונך בלבב שלם.

קונטרס החלצו: נדפס בסה"מ תרנ"ט פ"י. וראה גם שם פ"ז.

ומתוך התוועדות: ראה דברי אדמו"ר הזקן – נדפס בקובץ מכתבים לתהלים אהל יוסף יצחק ע' 199.

ויעשו... שלם: תפלת ר"ה ויוהכ"פ. וראה אוה"ת להצ"צ בא ע' שי ואילך.